

4.2022

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

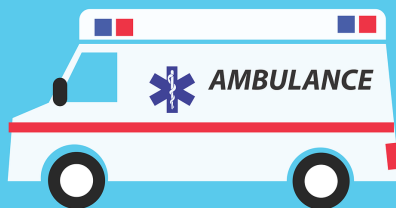
TOLKTRYCKET

113 före detta tolkar berättar: "Därför har vi slutat"

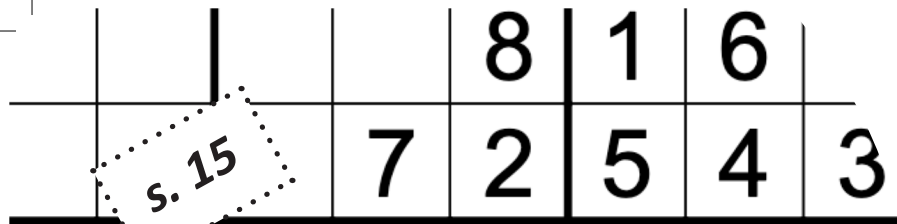
Tolkporträttet: Tuva Sperringer

Beredskapstolkning
- hur funkar det?

Universitetets studenter besökte
Västansviks folkhögskola

I detta nummer:

- 3 Styrelsenytt
- 4 Ledare
- 5 FST
- 6-9 Beredskapstolkning
- 10-11 Workshop med Vision
- 12-14 Stockholms universitet
- 15 Sudoku
- 16-19 Därför har vi slutat som tolkar
- 20-21 EFSLI
- 22-23 Dövas dag i Uppsala
- 24-25 Till minne av Kerstin Björk
- 26 Tolkporträttet
- 27 God jul från Tolktrycket

Framsida: Dövas dag i Uppsala
Foto: Lina Silfwerbrand

TOLKTRYCKET

Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning

Mejl: tolktrycket@sttf.org

Ansvarig utgivare:

Kristian Kåresjö Nelson

Redaktör: Alva Rosengren-Blom

Medverkande detta nummer:

Pauline Rörström, Kristian Kåresjö Nelson, Mark Aevitas, Silke Spangler, Linnea Appel, Catrin Thorin, Anna-Lena Nilsson, Alva Rosengren-Blom, Maria Sköld, Gustaf Hafvenstein, Tuva Sperringer, Erik Sperringer, Lina Silfwerbrand

Nummer sedan start: 119

Deadline för nästa nummer:

12 februari

STTF:s styrelse:

Kristian Kåresjö Nelson, ordförande
Åsa Byléhn, vice ordförande
Pauline Rörström, sekreterare
Rebeca Ferrer Esquivel, kassör
Juli af Klintberg, ledamot
Lina Silfwerbrand, ledamot
Tina Wigren Svensk, ledamot

Annonsera i Tolktrycket:

1/1-sida 4 000 kr
2/3-sida 3 000 kr
1/2-sida 2 500 kr
1/3-sida 1 800 kr
1/4-sida 1 500 kr
1/8-sida 1 000 kr

Vid köp av halvsidesannons (eller större) i tidningen ingår en veckas annonsering på sttf.org och en puff i STTF:s flöde på facebook.

Redaktion för Tolktrycket:

Alva Rosengren-Blom
Maria Sköld
Silke Spangler

Bli medlem på sttf.org

Aktiv 350 kr
Stödjande 200 kr
Organisation 800 kr
Endast prenumeration 600 kr
Extra nummer (för pren.) 350 kr
Studering 175 kr

Styrelsenytt

Ett år har åter passerat och vi i styrelsen börjar ta tag i frågor gällande årsmötet 2023. En verksamhetsberättelse börjar skapas och alla minnen av vad vi faktiskt hunnit med under året kommer åter.

Vi började året i mars med en årsmöteshelg på distans där fredagen bjöd på AW och söndagen bjöd på både aktivitet ledd av Cissi Ferm med lite föreläsning följt av rörelse på förmiddagen samt ett klassiskt årsmöte på eftermiddagen. Under mötet valdes bland annat Kristian in till ordförande och Pauline in som ny ledamot. Vi fick även ny valberedning som kanske vissa av er blivit kontaktade av inför kommande årsmöte.

När året kommit igång med ny styrelse så rullade aktiviteter igång i form av föreläsningar. Under våren kunde ni medlemmar ta del av allt från polisen och körkortsteori till kyrktolkning med mera. Vi har jobbat på remissvar till tolktjänstutredningen och även skickat in ansökan till Allmänna arvsfonden i samarbete med Teckenbro. Efter det gick vi alla på en välförtjänt semester.

Hösten kom och det var dags för styrelsen att återuppta arbetet och fylla på med mer aktiviteter. En digital AW anordnades samt även en föreläsning ledd av Sveriges första döva nämndeman, Isabel Engwall, som pratade om hur det har varit att använda tolk i yrkeslivet. Remissvaret på tolktjänstutredningen skickades in, och två från oss i styrelsen deltog på Dövas dag i Uppsala.

Året närmar sig sitt slut och vi vill avsluta med att önska er som blivit medlemmar under årets gång varmt välkomna. Vi ser fram emot ett nytt fullspäckt 2023 med er och hoppas innerligt att fler vill bli medlemmar.

Vid pennan,
Pauline Rörström

Språket i P1 om tolkning

Språket i P1 har återigen tagit upp ett ämne som intresserar oss, nämligen tolkning! Programmet fokuserar på simultantolkning i EU, där vi lär oss hur deras tolkar jobbar med till exempel förberedelse. Språkexpert Susanna Karlsson berättar också vad hon blivit uppmärksam på när hon blivit tolkad till teckenspråk, och så pratas det lite om barn som tolkar sina föräldrar och om begränsningen av tolkning som föreslås i regeringens nya avtal. "Stresstålig och nyfiken - så ska tolken vara" sändes tisdagen den 15 november kl 18:30, och går att lyssna på som podd på sverigesradio.se eller i valfri poddapp.

I skrivande stund vräker snön ner utanför fönstret. När det här numret av Tolktrycket når er hoppas jag att den snön ligger kvar och att mer har kommit, och att resten av landet också har fått lite. Antagligen kommer Stockholmstrafiken imorgon att bjuda på inställda tåg, inställda möten och därmed inställda uppdrag. Det är ju ingenting vi inte är vana vid - tolken är flexibel! Men kanske är detta ett bra tillfälle att prata om vad som stressar oss, varför det stressar oss och framför allt om det över huvud taget borde stressa oss.

För precis 10 år sedan, hösten 2012, läste jag Teckenspråk för nybörjare för att se om det var någonting jag kanske skulle vara bra på. En kurskamrat lånade mig en bok om mindfulness. Tio år senare kan jag inte säga att den gjorde ett särskilt stort intryck förutom ett enda tankesätt som jag fortfarande använder mig av ibland. "Kan jag lösa problemet? Om ja, behöver jag inte oroa mig. Om nej, behöver jag inte heller oroa mig."

Vi är den kanske mest lösningsorienterade yrkesgruppen i världen. "Jag ställer mig här i stället!" "Finns det förberedelsematerial?" "Om du tar tio minuter nu så byter vi fem i halv, då hinner du fika, sen byter vi igen när de byter talare, det blir smidigast..." Det är ett himla kompromissande och fixande. Och det ska vi klappa oss på axeln för. Vi är snabbtänkta och bestämda när det behövs, vi är punktliga och tar den plats vi ska ha.

Men så ibland sitter vi där i bilen efter en väldigt bred och långsam traktor. Eller så har vi kollat upp den perfekta promenadvägen i Google Maps bara för att mötas av en byggarbetsplats som vi behöver

ta en lång omväg runt. Eller så vräker snön ner och varenda stadsbuss har slirat i diket. "Hur löser jag det här?" tänker den stressade tolken. Det dåliga samvetet gör entré.

Då får man ta ett djupt andetag. Kan jag lösa det här? Kan jag köra om traktorn i mötande trafik? Kan jag bryta mig in på en byggarbetsplats för att gena? Kan jag kapa en buss? Nej. Du behöver inte oroa dig. Vi är människor, om än med en otrolig förmåga att fixa, ordna, lösa. Människor kommer sent.

Den här julen hoppas jag att ingen av er där ute behöver stressa. Jag hoppas att ni sitter med tjocka sockor och benen uppslängda i soffan med Tolktrycket i hand utan en tanke på nästa års traktorer, byggstängsel och tågurspårningar. Det förtjänar ni!

God jul och ett gott nytt år, önskar Kristian och hela styrelsen!

Kära tolkkollegor!

Hösten är slut och det är dags att träda in i vintern, den mjuka årstiden, reflektionens tid.

Hur har året gått? Vad har vi lovat oss i början på året? Vad har vi lyckats hålla?

Finns det något vi kan bli bättre på?

För min del har jag sagt till mig själv att jag inte ska stagnera som skrivtolk. Det blir ofta att jag utför ett uppdrag och sen blir det inte mer skrivande. Kommer det ett tufft uppdrag plötsligt så blir det tuffare än det hade behövt vara.

En av sakerna som jag blivit bättre på nyligen är att fortsätta utveckla min förkortningslista. Jag älskar förkortningar! De hjälper mig att skriva fortare och att slippa stavfel. De hjälper mig att komma i fas när det är en snabb talare. Framför allt hjälper de mig att hålla uppe arbetsglädjen. Jag får alltid en dopaminrush när jag lyckas förutspå i förberedelser vilken term som återkommer ofta. Eller kommer ihåg en förkortning som jag har lagt in i min lista för ett par år sen. Eller chansar på att jag har en förkortning enligt ett visst system och den faller ut. Eller när talaren säger en mening där jag kan förkorta varje ord. Underbart.

Till exempel för ett par veckor sedan lärde jag mig att i vissa delar av Sverige säger man "härs och tvärs" istället för "kors och tvärs"! Nu har jag förberett mig med både HÄTVÄ och KOTVÄ. Jag bara längtar till någon säger det i en tolkning!

Det jag ville säga med den här texten var helt enkelt att det är bra att hitta tillbaka till det som man verkligen tycker är roligt med yrket. Man jobbar bättre när man är glad!

Vad har vi på gång i skrivtolkssverige då? Första boken om skrivtolkning har kommit, ta en titt om ni får chansen! Det är snart dags för årsmöte i Stockholm - 28-29 januari! Vi i styrelsen är taggade och ser fram emot att se er där!

Vänligen,
Mark Aevitas
Ledamot i FST,
Skrivtolk Region Halland

”De behöver dig på akuten nu på en gång”

Beredskapstolkning dygnet runt – så här ser det ut i landet

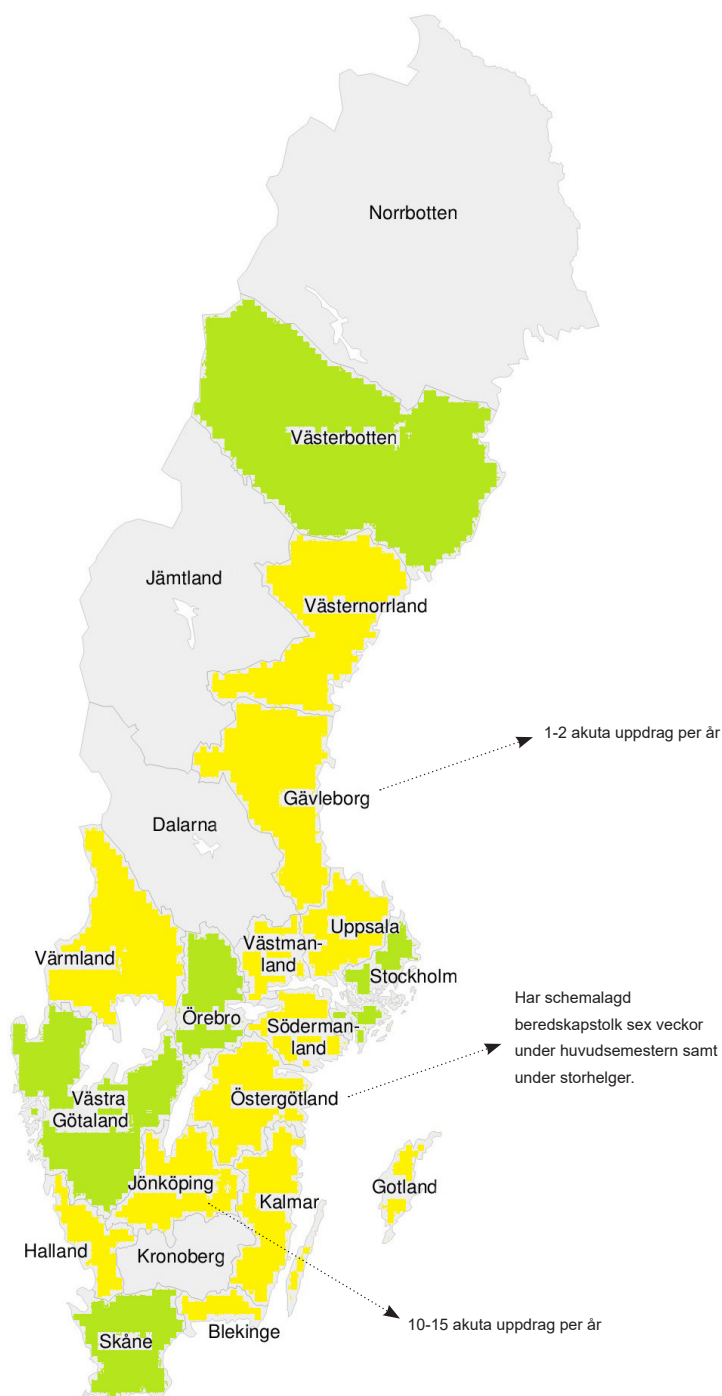
När en blir uppringd mitt i natten, ska gå upp, åka ut och jobba, så går pulsen upp och väskan står förhoppningsvis packad i hallen. Det är kanske inte den mest älskade delen av vårt jobb, men den behöver göras den med. Alla regioner erbjuder någon form av beredskapstolkning dygnet runt, årets alla dagar. Och så ska det förstås vara. Även tolkanvändare blir sjuka mitt i natten, eller behöver ha tolk till andra akuta ärenden utanför kontorstid. Men hur fungerar egentligen beredskapstjänsten i Sveriges 21 regioner? Tolktrycket har under hösten tagit kontakt med alla tolkcentraler och förhört sig om hur de hanterar akuta beredskapsuppdrag. Vi har fått svar ifrån alla regioner/län, med undantag för Dalarna, Kronoberg, Norrbotten och Region Jämtland Härjedalen.

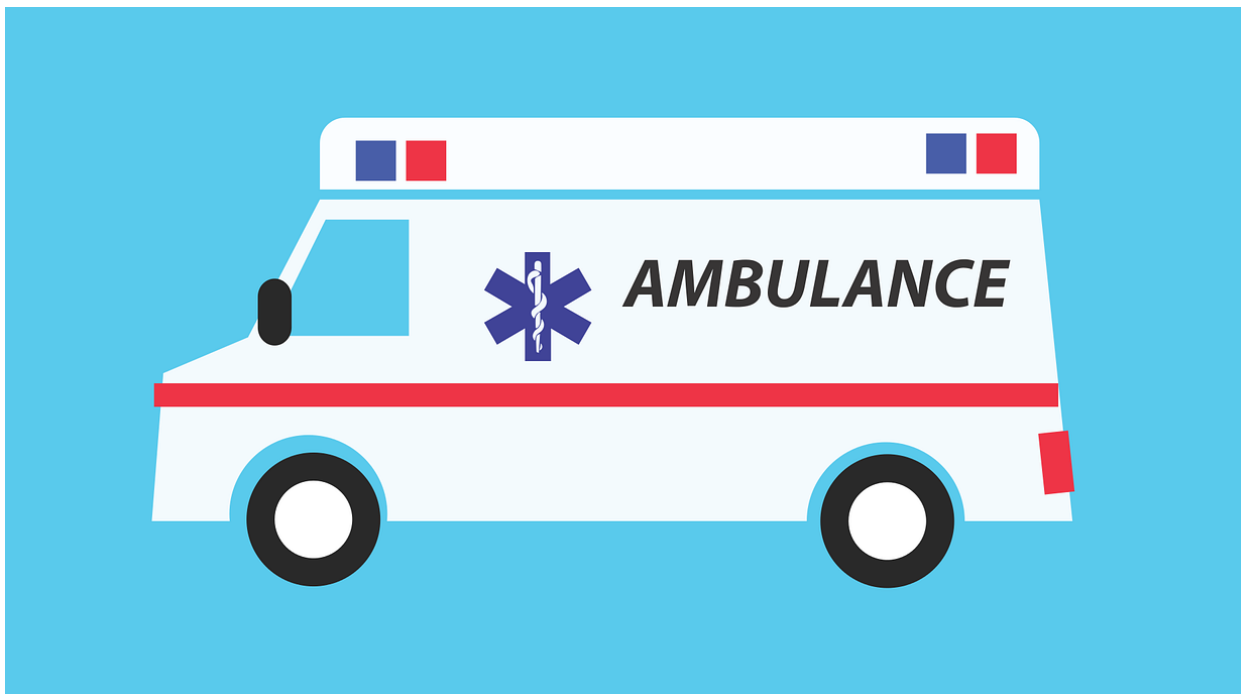
● Har schemalagd beredskapstolk dygnet runt årets alla dagar:

- Skåne
- Västra Götalandsregionen
- Stockholm
- Örebro
- Västerbotten

● Tolk rings in från en lista dygnet runt årets alla dagar om behov uppstår:

- Kalmar
- Östergötland
- Sörmland
- Uppsala
- Värmland
- Halland
- Blekinge
- Västernorrland
- Gotland
- Jönköping
- Västmanland
- Gävleborg

Schemalagd beredskap på olika sätt

Fem tolkcentraler i Sverige (av de som svarade på enkäten) schemalägger beredskapstolkar enligt följande system:

Region **Västerbottens** tolkar (ej skrivtolkar) har beredskap cirka 5-6 veckor per år. En sådan beredskapsvecka sträcker sig från torsdag till torsdag. Under vardagar har tolken beredskap 16:30-7:30 och under helgen dygnet runt. Beredskapstolken arbetar även dagtid under beredskapen, men läggs på uppdrag i sista hand. Efter utförd vecka har tolken i regel ledigt fredag till söndag.

I Region **Stockholm** utförs beredskapen av ett upphandlat tolkbolag som schemalägger en tolk per vecka, samt ytterligare en tolk som har bakjour. Vardagar gäller beredskapen från 16:30-8:00 och helger dygnet runt. Beredskapstolken ska ha dubbelkompetens i teckenspråks- och dövblindtolkning samt minst tre års erfarenhet med 1200 tolktimmar. Tolkbolaget ska även kunna tillsätta skrivtolk eller tolkstödare om så behövs.

På tolkcentralen i **Örebro** förväntas varje tolk ta nio nätter per år. I praktiken finns dock möjlighet att anpassa efter individens förutsättningar. Vardagar tar en tolk oftast antingen måndag till onsdag eller onsdag till fredag, och under helgen har man beredskap fredag till måndag. Tolkarna får själva välja om de vill arbeta "som vanligt" under dagen och sedan gå på beredskapen, det vill säga att de är i tjänst dygnet runt och behöver ta komp om de är i behov av vila. Ett annat alternativ är att schemalägga sin arbetstid från sen eftermiddag till sent på natten, istället för på dagen, exempelvis "vanlig" arbetstid 16:00-01:30 och beredskap 01:30-07:00. Detta system resulterar i att tolken är ledig på dagen fram till klockan 16.

I **Västra Götalandsregionen** tillfaller beredskapen varje tolk cirka 2-3 veckor per år. Beredskapsperioderna sträcker sig från fredag till fredag med arbetstid 13:30-22:00 (tolken arbetar "som vanligt" 13:30-16:30 och är i beredskap från 16:30). Det finns alltid två tolkar i beredskap eftersom regionens geografiska utsträckning kräver det. En finns i söder och en i norr.

.....▶

Beredskap

På tolkcentralen i **Skåne** har tolkarna beredskap cirka 15 gånger per år fördelade på perioder om 2-6 dygn i sträck. Tolkarna följer sitt vanliga arbetsschema under perioden och har beredskap från 16:30-8:00 på vardagar och dygnet runt på helgen.

I **Östergötland** schemaläggs tolkar enbart under huvudsemestern samt under storhelger. Varje tolk har beredskap cirka 7 dygn under semesterperioden och arbetar då måndag kväll till efterföljande måndag morgon. Beredskapen ligger utanför ordinarie arbetstid vilken tolken följer som vanligt. Om tolken har varit ute och jobbat på natten kan arbetsstart nästföljande dag skjutas upp.

- **Jönköping:** Engångssumma för att tacka ja till uppdraget utöver den vanliga ersättningen.
- **Skåne:** Beredskapsersättning enligt AB.
- **Västerbotten:** Beredskapsersättning enligt AB samt övertid eller kvalificerad övertid vid uttryckning. För restid över 30 minuter utgår färdtidsersättning.
- **Västra Götaland:** Tolken får beredskapsersättning enligt avtal 22:00-8:00.
- **Örebro:** Beredskapsersättning enligt AB samt kvalificerad övertid vid uttryckning.

Ersättning

- **Kalmar:** ej angivet
- **Östergötland:** Att vara "beredd" ersätts enligt allmänna bestämmelser (AB); vid utfördt uppdrag får tolken kvalificerad övertid. Vid uppringning via lista finns en acceptansersättning samt kvalificerad övertid.
- **Västmanland:** Enligt upphandling är ersättningen en summa i "akuttillägg" samt timtaxa.
- **Sörmland:** Engångsersättning på 1200 kronor för att ta uppdraget samt ersättning för utförd tolk- samt restid.
- **Värmland:** Ersättning "från dörr till dörr", full betalning även under restiden.
- **Halland:** Vanlig övertid.
- **Blekinge:** Enligt övertidsavtal.
- **Västernorrland:** För tillsvidareanställda utgår fyllnadslön och övertid enligt AB paragraf 20. Arvodestolkar får lön enligt avtal "från dörr till dörr".

Ett axplock

Alla har inte svarat på alla frågor på samma sätt och regionerna gavs även möjlighet att berätta ytterligare aspekter de själva ville framhäva. Här kommer ett axplock som visar att det ser väldigt olika ut i vårt avlånga land.

Hur tar sig tolken runt?

Tjänstebil är det som gäller på många håll där tolkarna är anställda. Men även egen bil används, främst när det gäller frilanstolkar. Att förutsättningar är väldigt olika i de olika regionerna syns tydligt: på **Gotland** promenerar eller cyklar tolkarna, alternativt tar egen bil eller tjänstebil, men i **Stockholm** åker tolkarna taxi alternativt kommunalt, beroende på tiden på dygnet.

Distans eller på plats?

I **Skåne** har man placerat surfplattor på akutmottagningar och tolkarna har utrustning för att kunna ta hela eller delar av de akuta uppdragen

på distans. Triagesamtal kan exempelvis utföras på distans, och efter det görs en bedömning när och om tolken behöver åka ut för att tolka på plats eller om uppdraget kan fortsätta att utföras på distans.

I **Västra Götalandsregionen** tolkas akuta beredskapsuppdrag i första hand på distans, men tolken har med sig tjänstebil hem under beredskapen och kan även åka ut på uppdrag.

Förlossningar

I **Uppsala** finns en jourtelefon inför förlossningar som två eller fler tolkar delar på. Denna telefon är på dygnet runt i två veckor innan beräknad förlossning och fram tills att barnet har kommit.

I **Västernorrland** har man ett särskilt schema 1,5 veckor innan och 1,5 veckor efter beräknad förlossning. Detta schema skickas till berörda tolkanvändare som sedan själva kontakter tolken direkt när tolkcentralen är stängd och förlossningen blir aktuell.

Av Silke Spangler

Workshop med Vision - samtal om en tolktjänst i kris

Den 27 oktober höll fackförbundet Vision i en digital workshop om tolkars arbetssituation. Cirka 20 kollegor från olika håll i landet hade kopplat upp sig, bland dessa också två språktolkare. Det var Östen Schubert-Olsson och Emma Bernhult som var med som representanter för Vision. Båda utgör tillsammans med Stellan Solgård och Jessica Målvqvist Visions nätverk för teckenspråkstolkare som har regelbundna träffar för att diskutera utmaningar i yrket.

Östen inledde med en presentation av fackförbundet som idag har cirka 200 000 medlemmar. Han gick igenom hur ett systematiskt arbetsmiljöarbete ser ut och berättade om så kallade friskfaktorer som krävs för att en arbetsplats och -grupp ska må bra (se ruta). Sedan gick vi igenom de olika delarna som utgör begreppet arbetsmiljö: fysisk, organisatorisk, social, digital och existentiell arbetsmiljö. Det tyckte jag var ett spännande, och delvis nytt perspektiv för mig som innan mest hade tänkt i termerna "fysisk" och "psykisk" arbetsmiljö. Jag tror att det är väldigt nyttigt att prata mer om den existentiella arbetsmiljön. Den handlar enligt Östen om frågor som "varför gör vi det här?", "vad är meningen med mitt yrke?" eller "vilka mål har vi?". Någon kanske tycker att det är självklart i ett yrke som vårt. Vi arbetar med att möjliggöra kommunikation mellan människor som inte delar samma språk och kultur. Det är förstås en ytterst meningsfull syssla. Men jag tror att brister i övriga delar av arbetsmiljön kan ställa till det för oss och göra att vi just inte känner den mening och tillfredsställelse vi skulle kunna känna av att göra det vi gör.

Efter presentationen delades vi upp i små grupper och diskuterade olika utmaningar vi ser i vårt arbete. Vi pratar om framtidsoro. Färre söker till tolkutbildningarna och det är många pensionsavgångar samtidigt som uppdragen ökar och vi jobbar mycket övertid, särskilt efter att allting har kommit igång igen efter de värsta covid-åren. Fler söker sig också bort från tolkyrket (se undersökningen på sida 16-19). Hur ska det gå ihop? Kraven på oss ökar de med; det är en stor bredd på uppdrag. Till exempel förväntas fler och fler av oss tolka till och från engelska på universitetet. Östen flikar in att detta helt klart borde generera höjda löner.

Många verkar eniga om att de flesta tycker om sitt jobb i grunden, och att vi många gånger trollar med knäna för att lösa jobben.

VISION

Många verkar eniga om att de flesta tycker om sitt jobb i grunden, och att vi många gånger trollar med knäna för att lösa jobben. Vi frågar oss om vi stjälp oss själva? Sliter vi ut oss och får inget för det? Lönen nämner många som ett problem, men också oförståelse för vår arbetssituation hos arbetsgivare diskuteras. Vi undrar vad tolktjänstutredningen egentligen kommer att landa i, om något alls, och en tolk från Västra Götalandsregionen berättar att man där rivit kollektivavtalet vilket leder till en avsevärd försämring i lönekuvertet och skapar oro. Det är "allmänt rörigt för tolktjänsten", som någon så träffande sammanfattar.

När representanterna för Vision kommer till tals igen tycker även de att "vi vill vara till lags och springer alldeles för mycket". Det tål att tänkas på tycker jag, och tänker att det nog också spelar in att vi är ett så pass kvinnodominerat yrke, där det på något vis är mer "normalt" och förväntat att göra sitt yttersta för en dålig lön. "Är vi för många duktiga flickor?", frågar någon.

Östen avslutar vår gemensamma timme med att poängtera att vi har mycket att arbeta med. Vi behöver få mer kompetensutveckling samt hänga med i den tekniska omställningen. Ytterst ligger ansvaret för vår arbetsmiljö alltid hos arbetsgivaren. Enligt lag. Men såklart behöver vi göra vår del vi också. Och bäst gör vi det tillsammans!

Av Silke Spangler

Friskfaktorer för god arbetsmiljö

- Positiva, tillgängliga och rättvisa ledare
- Rolltydlighet med tydliga förväntningar och mål
- Positivt socialt klimat
- Allas delaktighet
- Utvecklad kommunikation, högt i tak
- Hjälpa att prioritera vid knappa resurser
- Möjligheten att utvecklas och växa i arbetet
- Det systematiska arbetsmiljöarbetet införs strukturerat i verksamheten

Tips på hemsidor för den som vill förkovra sig i ämnet arbetsmiljö:

suntarbetsliv.se
prevent.se

Har du ett problem kopplat till din arbetsmiljö eller andra frågor? Ring till Vision Direkt på 0771 44 00 00, rådgivningslinjen som är bemannad alla vardagar 8-20. Det går även bra att höra av sig till Östen Schubert-Olsson som kan hjälpa dig vidare till rätt person.

Vad kan man egentligen hinna med på två dagar?

Klockan är 07.30 en måndag morgon i oktober. På ett tåg sitter tretton studenter samt deras lärare, de ska snart börja sin resa norrut mot Leksand och Västanviks folkhögskola där två intensiva dagar väntar. Studenterna på tåget går sista året på teckenspråkstolkutbildningen på Stockholms universitet, med undantag för en student som endast läser dövblindtolkningskursen. Under resan passar vissa av oss på att klämma in några minuters sömn till, andra sitter och småpratar och jag sitter med min klasskamrat Viola och övar socialhaptiska signaler.

Klockan elva är vi framme i Leksand, väl framme på Västanvik får vi nycklarna till våra rum där vi får lämna våra saker innan vi ska ner till matsalen och äta lunch. Lunchen spenderas med att prata om dagarna vi har framför oss. Det går att känna av en viss nervositet i gruppen men det mest framträdande är hur taggade alla är på att vara här och lära sig mer inom ämnet dövblindtolkning. När vi har ätit färdigt går vi upp till huset där vi ska ha våra lektioner. I det huset finns det både klassrum och den gemensamma ytan Blå torget. I Blå torget står det ett pingisbord. Vi som är studenter på ett universitet ser detta och flera av oss bestämmer att vi måste spela! Det är inte varje dag vi har möjlighet att spendera rasten med att spela pingis. På våra raster förekommer det dock ofta kortspel, men pingis är ju i särklass.

Nåväl, det är dags att börja med eftermiddagens lektioner och vi samlas i ett klassrum som är möblerat för föreläsning med en scen längst fram i rummet där vår värd, Anne-Maj, för dessa två dagar står. Bredvid Anne-Maj står en tolk som framför allt jobbar med att leverera socialhaptisk information till henne. Anne-Maj inleder eftermiddagen med att

hälsa oss välkomna och går därefter över till att prata om dövblindtolkning samt dess olika integrerade delmoment. Vi går dessutom igenom de olika tolkmetoderna och vad som är viktigt att tänka på vid dövblindtolkning. När vi har haft genomgång av detta presenteras eftermiddagens övningar, den första är ett besök i mörkerrummet och det andra är övning av syntolkning i gröna rummet. Vi blir indelade i två grupper som ska turas om att göra övningarna.

Jag irrade runt i cirklar utan att veta om det, tills Anne-Maj ledsagade mig runt i rummet.

– Student

Mörkerrummet är ett rum som är möblerat på ett visst sätt, men när man går in där är det helt mörkt. Vi fick dessutom bära mörklagda glasögon och hörselkåpor, och inne i rummet ska man känna sig omkring och efteråt kunna svara på några frågor som Anne-Maj hade ställt oss innan. Det är väldigt speciellt att befinna sig i detta rum och försöka skaffa sig en uppfattning om hur det ser ut och hur stort det är när man inte kan se. I rummet fanns bland annat en Perkins Brailleur som vid ena tillfället stod med ett tygskydd över, vilket någon då hade uppfattat som att det var en symaskin. I rummet fanns det även svartpeppar, något några råkade spilla ut när de letade sig igenom rummet. Tanken med denna uppgift är att få sig en större förståelse för hur personer med dövblindhet har det och att vi som tolkar ska förstå vikten av syntolkning av omgivningen.

Studenterna från kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning, år tre, på besök på Västanviks folkhögskola.

Ute i det gröna rummet så skedde det övning av just syntolkning. Det gröna rummet är en trädgård som Västanvik har. Just vid denna tidpunkt var den kanske inte så grönskande och fantastisk som den brukar vara, men den gav ändå resurser för syntolkning. I denna övning bar hälften av gruppen ögonbindel och hörselkåpor och den andra halvan var tolkar till dessa. Här var tanken att vi skulle syntolka till varandra genom taktilt teckenspråk samt använda socialhaptiska signaler om vi ville. Den stora utmaningen här är att vi studenter inte är experter på att avläsa taktilt teckenspråk så en stor del av tiden går åt till upprepningar och förtydliganden.

Efter att vi hade haft dessa två övningar med en liten paus mellan där vi fick dricka kaffe, fika och spela ännu mer pingis så avslutades dagens övningar med en gemensam reflektion över vad vi har lärt oss eller vad vi har upplevt under eftermiddagen. Därefter var det middag som gällde och där fortsatte diskussionerna om dagen, framförallt handlade det om mörkerrummet vilket inte är så konstigt

eftersom det är en väldigt annorlunda upplevelse. Kvällen var dock inte slut efter middagen, vi fick chans att umgås med Västanviks tolkstuderanter! Vi spelade olika spel, bland annat SkipBo och Bananagrams. Vi från universitetet lärde även några av deras studerande kortspelet Leif. Kvällen bjöd även på mer allvar, vi samtalade med en elev om vår framtid inom tolkyrket och vad vi som nyexaminerade till sommaren kanske måste tänka på. Kvällen var mycket givande på många olika sätt och vis men till slut måste vi dra oss tillbaka till våra rum och sova så vi orkar med morgondagen.

“

Superkul att träffa studenterna som går på Västanvik som kommer att bli våra framtida kollegor!

– Student

.....▶

Tisdagen började självklart med frukost, men dagens övningar var totalt fyra olika moment. Förmiddagen bestod av två övningar, besöka Pär Aron Borgs vänners utställning och övning i samtal och turtagning. Tisdagens lektioner förgylldes dessutom av att vi hade extra aktörer med: några personer med dövblindhet som hade varit så vänliga att ställa upp för att vi skulle kunna få öva på dövblindtolkning. Besöket hos Pär Aron Borgs vänners utställning handlade framförallt om att öva ledsagning och tolkning. Övningen i klassrummet med turtagning och samtal handlade just om det, ena gruppen agerade styrelsemöte för FSDB Leksand och den andra gruppen pratade mer fritt om blommor. Det vi fick upp ögonen för här var att det inte enbart handlar om att ha koll på sin egen tolkanvändare utan man måste också ha koll på de andra tolkarna för att kunna skapa ett gott samarbete och flyt mellan de olika deltagarna.

Eftermiddagen bjöd även den på två olika övningar, den ena var tolkning av en föreläsning till personer med dövblindhet och den andra övningen var kortspel med socialhaptiska signaler.

Föreläsningen hölls av Anders, lärare på Västanvik, som skulle hålla två olika föreläsningar på två olika nivåer. Den första handlade kort och gott om folkhögskolor i Sverige, hur de fungerar och hur de arbetar. Nästa handlade om hockey, och i den föreläsningen förekom det flera inhopp från publiken och det var en helt annan utmaning att tolka just det ämnet.

“

Det är av stor vikt att vi tolkstuderanter får träffa olika typer av människor som använder tolk på olika sätt. Då det lär i alla fall mig att tolka till olika typer av människor och anpassa mig efter deras olika behov.

– Student

Övning i dövblindtolkning på Västanvik.

Kortspelet med socialhaptiska signaler var en väldigt rolig och produktiv övning. Deltagarna med dövblindhet skulle tillsammans spela Finns i sjön med hjälp av tolk som enbart fick svara med socialhaptiska signaler. Tanken var därmed att den som spelar inte skulle se sina egna kort och med hjälp av tolken spela. En del av klassen stod tyvärr utan tolkanvändare och fick därmed spela tillsammans och öva på varandra, men det fungerade lika bra det! Här fick de flesta prova att både spela och öva på det socialhaptiska.

.....▶

Det var häftigt att det gick så pass bra att avläsa socialhaptiska signaler och få ett bra flyt i spelet, trots att jag inte såg något.

– Student

Efter kortspelet hade vi lite gemensam reflektion med våra tolkanvändare och även reflektioner i helgrupp. Sedan var det dags att packa ihop det sista och röra oss hemåt Stockholm igen. Under tågresan hem kunde man märkbart känna av tröttheten hos studenterna, men ändå förekom det mycket prat hela vägen hem.

Vi vill rikta ett extra stort tack till Anne-Maj, personerna med dövblindhet som ställde upp för vår skull, tolkarna som fanns med på plats för att handleda och stötta samt de studerande på Västanvik som vi samtalat och spelat med. Vi lämnade Västanvik och Leksand rikare på erfarenheter och kunskap.

Av Linnea Appel

År 3 / Termin 5,

Kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning,

Stockholms universitet

Foto: Catrin Thorin

Sudoku x 2

Dyk ner i två färska, handgjorda sudokus av Gustaf Hafvenstein och koppla bort vintermörker, eventuella julförberedelser eller jobb. Denna gången en lite annorlunda, och kanske för många ny variant, spännande! Om du scannar QR-koden, så kan du lösa sudokun online. Hur smidigt som helst!

Classic Sudoku

						9	8	2
					8	1	6	7
				7	2	5	4	3
			1	2	3	4	7	
		3	4	5	6	8		
	1	6	7	8	9			
2	6	7	8	9				
5	3	1	2					
9	4	8						

Classic Sudoku

Vanliga sudoku-regler gäller: Placera siffrorna 1 till 9 i varje rad, kolumn och 3x3 box utan att upprepa en siffra.

X-Sudoku

X-sudoku-regler gäller: Placera siffrorna 1 till 9 i varje rad, kolumn och 3x3 box, samt i de två diagonalerna utan att upprepa en siffra.

X-Sudoku

		1				5		
			2		4			
5								2
	6			4			3	
			8		7			
	8			6			1	
9								4
			6		8			
			5			9		

Därför har vi slutat som tolkar

113 före detta kollegor berättar

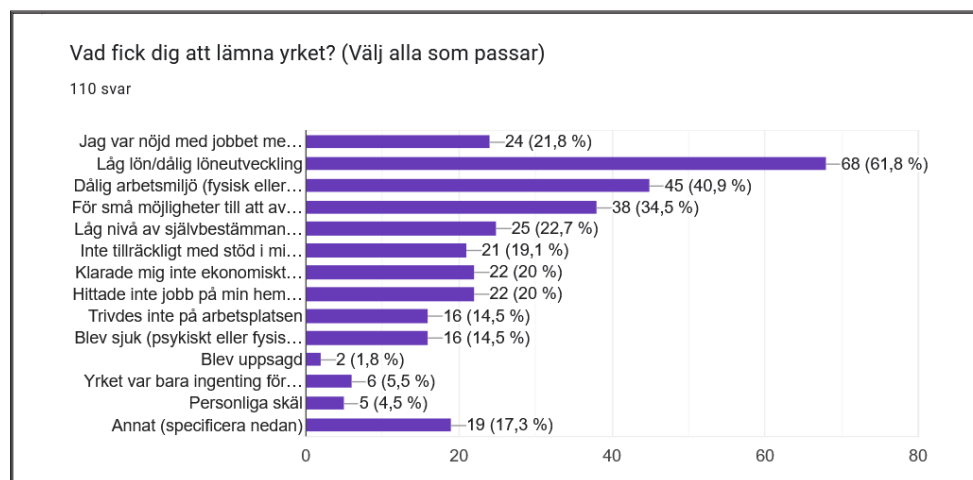
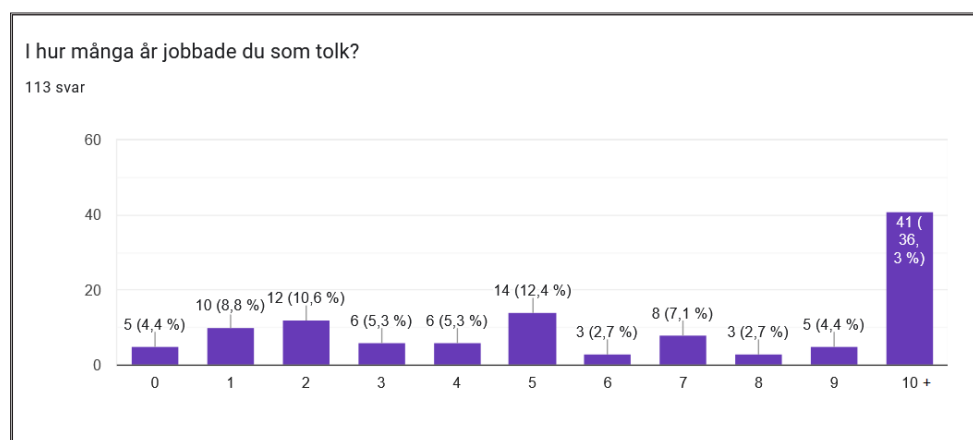
Text och enkät: Maria Sköld

Tolktrycket fortsätter att bevaka det brännande ämnet tolkbrist. I detta nummer är vi stolta över att kunna publicera resultatet av en enkät riktad till före detta tolkar. Med hela 113 svar (STTF har cirka 170 medlemmar, för referens) tycker vi att vi har en bra grund att utgå ifrån när vi fortsätter undersöka orsakerna till varför utbildade tolkar slutar.

29,2% av de som svarade på enkäten jobbar fortfarande sporadiskt som tolkar (till exempel som frilans), medan 70,8% har lämnat yrket helt.

I frågan om hur länge man jobbat som tolk innan man lämnade yrket var svaren jämnt utspridda och vi kan inte se någon speciell tendens.

När det gäller den faktiska frågan, alltså varför man väljer att sluta som tolk, ser vi tre områden som utkristalliserar sig tydligare än de andra: låg lön/dålig löneutveckling, dålig arbetsmiljö (fysisk eller psykisk), och för små möjligheter till att avancera i karriären. (I denna fråga har man kunnat välja fler än ett val, därav över 100% sammanlagt.)

61,8%: Låg lön eller dålig löneutveckling

Dålig lön eller löneutveckling verkar vara den största orsaken till att man byter jobb, vilket nog inte kommer som en överraskning för någon. Flera nämner upphandlingar som orsak till nedpressade löner, andra nämner bristen på kollektivavtal. I fritextkommentarer berättar respondenter:

“Framst lönen som är katastrof! Det finns inget man kan göra för att utvecklas, ex auktorisation ger bara någon hundring, inte värt det!”

“Dålig framtidsprognos/pensionavsättning etc.”

“Upphandlingar pressar ner lönerna.”

“Hade jag vetat att tolkyrket var så lågavlönat så hade jag nog inte ens utbildat mig. Jag tjänade mer som barnskötare på förskolan innan 4 års studier. Skamligt dålig lön med tanke på ansvaret/kompetensen man som tolk besitter!”

“Det kommer fattas tolkar inom några år då det är ett oattraktivt yrke, lång utbildning, dålig lön.”

“Det var då också mycket sämre betalt än vad det är idag. Kändes ovårt att efter 4 års studier ha sämre än t ex min sambo som endast hade gymnasieutbildning men tjänade betydligt mycket mer.”

“Det är anskrämligt dåligt med lönen!!”

“Ett kollektivavtal revs och jag har därefter inte råd att jobba kvar inom regionen med kommande lön och extra ersättning.“

“Jag älskade att vara tolk. Men den dåliga lönen och arbetsmiljön blev ohållbar.”

40,9%: Dålig arbetsmiljö, fysiskt eller psykiskt

På andra plats av orsaker att sluta kommer arbetsmiljön. Ett brett begrepp som innefattar såväl stress på arbetsplatsen, attityder från tolkanvändare och fysiska problem. Ett så brett område som detta vill vi på Tolkskyddet gärna fördjupa oss i i framtiden, då de flesta fritextkommentarer mest upprepar påpekandet om att arbetsmiljön är dålig utan att utveckla på vilket sätt. Men några före detta tolkar berättar:

“Jag har så sjukt många känslor kring både tolkutbildningen och arbetsmiljön för tolkar. Hittills känns allt som ett enda stort trauma som jag kommer behöva bearbeta i flera år framöver. Jag vet att jag är långt ifrån ensam med dessa känslor.”

“Chef som dubbelfakturerade uppdrag och bad oss manipulera samtalen att kortas ner för att kunna fakturera uppdrag 1 och boka ett annat innan uppdrag 1 tagit slut eller i anslutning till det, och då beställa taxi åt oss för uppdrag 2. Kunde inte stå för ett sånt företag, för rädd att starta gräl iom liten bransch och riskera att få det svårt att få jobb någon annanstans.“

“Orkade inte denna ständiga kamp att bevisa för dövvärlden att nivån räcker. Har satsat tid och karriär i yrket för att bli skicklig och det blev jag. Ändå ser jag klipp om att jag borde vara på dövföreningen på min fritid, jobba mer (för dålig lön), kunna ta vilket uppdrag som helst utan att få schyssta förutsättningar och förberedelse, acceptera att bli filmad utan att tillfrågas, och att döva tolkar borde göra jobbet.“

“Jag brukar säga att jag slutade på grund av att arbetet kändes ”otacksamt”. Man fick väldigt sällan höra att man gjorde ett bra jobb.”

.....►

“Svepande kritik om att det är ”låg nivå” på tolkar och att tolkar är så dåliga (kritik riktas till hela yrkesgruppen snarare än enskilda). Det kändes inte bra när man accepterar dåliga villkor och låg lön för att göra ett jobb som man anser viktigt för samhället.”

“ *Arbetsförhållanden i tolkyrket just nu är på väg kraftigt utför. Färre tolkar som tar examen, upphandlingar som pressar ner lönerna, försämrad arbetsmiljö. Tog mig ur ett jobb där jag trivdes bra innan det var för sent, tyvärr.*

34,5%: För små möjligheter till att avancera i karriären

På tredje plats på listan hamnar denna punkt, där vi inte fått in några relaterade fritextkommentarer. De karriärvägar som erbjuds, förutom att byta till ett bättre betalt tolkjobb på en annan arbetsplats, är oftast samordnare och chef (de som bytt till detta är ju inte först och främst tolkar längre och kanske alltså har svarat på den här enkäten). Det är roller som inte nödvändigtvis kräver samma egenskaper som en bra tolk, och som kan tillsättas ”utifrån”. Vi håller med om att det finns små möjligheter till att ”göra karriär” som tolk: auktorisation och fortbildningar känns ofta mer som ett papper än en karriärväg.

22,7%: Låg nivå av självbestämmande inom yrket

Den här respondenten sätter ord på något som vi tror att många tolkar känner igen sig i:

“Tröttnade även på att inte få säga min mening och förmedla min kunskap.”

21,8 %: Jag var nöjd med jobbet men annat lockade mer

Det är såklart glädjande att se att många också har varit nöjda med yrket. Dock valde endast 1,8% av dessa respondenter enbart detta alternativ, så det kan vara intressant att titta på andra punkter också för att fundera på vad som kan tippa vågskålen.

“Tolkyrket är fortfarande bland de bättre och roligaste jobb jag haft!”

“Teckenspråkläraryrket lockade mer.”

“Ville helt enkelt ha ett jobb där jag kunde vara med och känna och tycka och påverka lite mer själv. Men sen älskade jag att vara tolk också så själva yrket i sig är ju underbart.”

20%: Klarade mig inte ekonomiskt (t ex för få uppdrag som frilans)

“Jag har alltid älskat att jobba som tolk men bristen på tolkuppdrag ledde till en allt för osäker tillvaro med osäker inkomst vilket gjorde att jag till slut valde att utbilda mig på nytt.”

“ *Tolkarna på Tolkcentralen på orten jag bor är unga så ingen chans att inom de närmaste åren kunna få mer anställning än som frilansande tolk och det går inte att försörja hem och barn på.*

20%: Hittade inte jobb på min hemort

“Fanns inte tolkjobb på orten dit jag skulle flytta.”

“Det är oerhört tråkigt och tragiskt att trots att man söker jobb i närområde finns inga samt få frilansuppdrag. Det gör att många bra tolkar arbetar med annat och många tolkanvändare blir lidande i och med tolkbrist.”

“När jag började tolkutbildningen så hette det att det är tolkbrist i Sverige. Och att det var goda chanser att få jobb. Men ju längre en gick

utbildningen så förstod en också att det även är penningbrist (eller åtminstone läggs inte pengar på tolkar) inom regionen.“

“Flyttade hem och det var det huvudsakliga skälet till karriärbyte.“

19,1 %: Inte tillräckligt med stöd i min yrkesroll/kom inte in i yrket/för svårt

“Man skulle verkligen behöva en bra mentor att få börja jobba tillsammans med när man har gått färdigt utbildningen. Så att man lättare kommer in i yrket och känner sig mer trygg och säker på sig själv.”

“I mitt fall gällde det “inget stöd”. Det var obefintligt!“

“Jag möts av nyexaminerade tolkar med alldeles för lite teoretisk kunskap, språkliga kunskaper och tolkstrategier. Vissa av dem kliver in i jobb med icke gynnsam arbetsmiljö med avsaknad av kollegiala förebilder och får varken progression eller bygger en stark yrkesroll. Tolkutbildningen måste kvalitetssäkras. Statusen på yrket måste lyftas.”

17,3%: Annat

Här är allt samlat som de före detta tolkarna inte tyckte passade in på något av alternativen i enkäten. Några exempel:

“Skitsnack mellan kollegor.”

“Svårt att få fast tjänst.”

“Inget skydd i form av kollektivavtal.”

“För mycket bilkörning i ett stort län.”

“Aldrig jobbat som tolk.”

“Arbetsplatsmobbing.”

“För mycket helg- och kvällsjobb.”

“Jag blev erbjuden ett annat jobb.”

“Jag slutade arbeta som tolk för att yrket inte värderades (internt). Alla kan göra allt, utförda tolktimmar värderas högre än rätt tolk på rätt plats. Hantverket blev sekundärt.”

“Ändrat arbetsschema och lång pendling till kontoret.”

14,5%: Trivdes inte på arbetsplatsen

Det är ju inte alltid bara att byta jobb som tolk. Beroende på var man bor kan man vara väldigt beroende av en specifik arbetsplats. Några saker som fått tolkar att tröttna på sin arbetsplats är:

“Inte nöjd med organisationen kring styrningen.”

“Känslan av bristande engagemang från Tolkcentralen.”

“Oförstående chefer, flertalet sjukskrivningar med dåligt stöd, tråkiga attityder, arbetsplatsen hade en genomgående “vi och dom”-känsla, många möten som väckte mycket tråkiga känslor hos tolkarna för att ledningen uttryckte sig väldigt plumpt.”

14,5%: Blev sjuk (fysiskt eller psykiskt) av jobbet, tex utbränd eller sliten i kroppen

“Just nu njuter jag av arbetslösheten efter några traumatiserande år.”

“Hade gärna återkommit till yrket men är för rädd pga sjukdomen.”

5,5%: Yrket var bara ingenting för mig

4,5%: Personliga skäl

1,8%: Blev uppsagd

Sammantaget kan detta kännas som sorglig läsning. Därför avslutar vi artikeln med att lägga in några kommentarer som vittnar om hur mycket vi tolkar faktiskt uppskattar våra jobb även om det har blivit ohållbart för vissa av oss att fortsätta:

“Hade gärna sett en annan möjlighet till utveckling inom tolkyrket. Saknar det ofta!”

“Jag vill förtydliga att tolkning i sig tycker jag har varit väldigt fint och lärorikt.”

“Anser trots allt att tolk är det bästa yrket som finns.”

Metod:

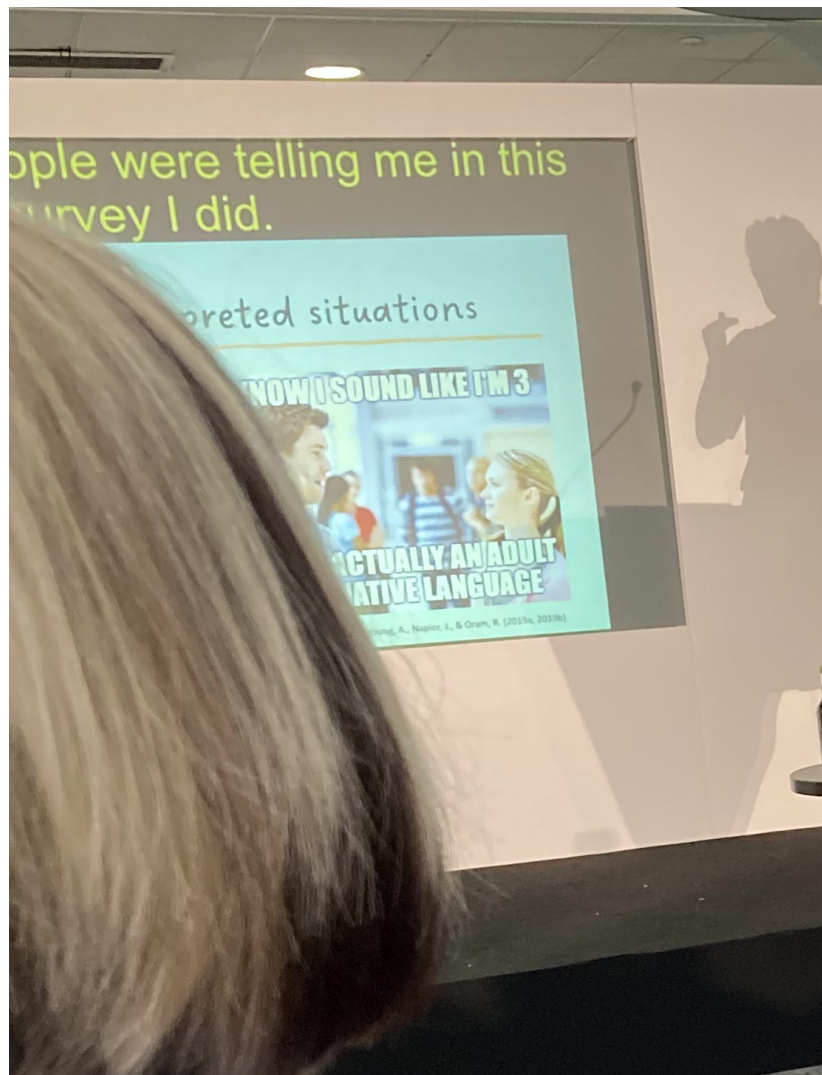
Vi skapade en anonym enkät riktad till före detta tolkar som delades via STTF:s kanaler (mail och sociala media) samt redaktionens egna kontaktnät, med uppmaning om att skicka vidare till andra. Enkäten låg ute mellan 29/9 och 28/10 2022 och vi fick in 113 svar. En fråga ur enkäten har inte tagits med i analysen då vi märkte av svaren att den var otydligt formulerad. Möjligheten att lämna sin mailadress för längre intervju fanns, vilket vi hoppas kunna följa upp i kommande nummer av Tolktrycket. Vi har ändrat stavfel och liknande i citat. Varken enkäten eller urvalet gör anspråk på vetenskaplighet.

EFSLI- konferensen 2022: Var fanns svenskarna?

Första helgen i september var det äntligen dags igen. Då hölls den första “fysiska” EFSLI-konferensen sedan vi träffades i Malmö 2019. Men, var fanns svenskarna? Både Danmark och Norge, med hälften så stor befolkning som Sverige, hade flera deltagare på plats. Självt var jag enda svensk, men det var min norska arbetsgivare som skickade dit mig och en av mina kollegor.

Temat för årets konferens var “Awkward”, som i sammanhanget kanske bäst kan översättas med “obekvämt”. Många olika situationer och teman som kan vara obekväma att uppleva och/eller obekväma att diskutera togs upp. Det är helt omöjligt att återge alla intressanta och spännande presentationer och diskussioner. Här kommer istället korta sammanfattningar av några av de många teman som togs upp.

Ett tema som togs upp även i Malmö var att professionaliseringen av teckenspråkstolkningen har vridit fokus allt mer mot tolkars upplevelser och perspektiv. Trots att tolkutbildningen i många länder kommit till tack vare dövas intressepolitiska arbete saknas deras perspektiv på många sätt

Hilde Haualand, från Norge, var en av huvudföreläsarna.

i både tolkutbildningen och i forskningen på teckenspråkstolkning. Tolkning har dessutom blivit normen när det gäller tillgänglighet, kanske på bekostnad av samhällsservice och -tjänster direkt på teckenspråk. Normen var länge att teckenspråkstolkare var hörande, och det genomsyrar fortfarande tolkkonferenser som till exempel EFSLI-konferensen. När vi väljer att prata med varandra, istället för att teckna, stänger vi ute döva kollegor och döva forskare som deltar – även det ett obekvämt tema som togs upp.

Obekväma situationer att tolka i var ett annat tema. Ett exempel var palliativ vård, och då särskilt i samhällen där det är tabu att prata om döden. Hur kan tolken återge de noggrant valda, försiktiga

språkliga formuleringar som vårdpersonal använder och samtidigt vara tillräckligt tydliga och direkta så att den döva patienten faktiskt får veta att hen ska dö? Ett exempel som diskuterades var läkaren som säger “We’re just going to make you comfortable now.” Det hen egentligen menar är ju att nu finns det ingen mer botande behandling vi kan erbjuda, bara smärtlindring.

Ett annat tema var representation och rasism inom tolkkåren, bland annat tydliggjort med citatet: “You can’t be what you can’t see.” Det handlar om att (som blivande tolk) ha tillgång till något annat än vita tolkar som förebilder, om representation i undervisningsmaterial, osv. Representation i tolkkåren påverkar både rekryteringen till tolkrycket

och möjligheten för döva från olika etniska minoriteter att få tillgång till sin egen kultur – utan att den filtreras genom en vit tolk. Men, som en av föreläsarna påpekade: “I am a trained, professional, qualified interpreter, not just a Black interpreter to be called upon for ‘ethnic occasions.’”

Förutom alla intressanta diskussioner om teckenspråk och tolkning var det naturligtvis ett antal punkter på programmet som gav möjlighet att umgås med kollegor man inte träffat på många år, och att lära känna nya. Jag hoppas verkligen att jag träffar några svenska kollegor nästa år. Då ses vi den 15-17 september i Grekland!

Text och foto: Anna-Lena Nilsson

Dövas dag i Uppsala

Foto: Lina Silfwerbrand

Den 23-25 september var det Dövas dag, som den här gången ägde rum i Uppsala. Jag och mina STTF-kollegor från styrelsen, Kristian och Lina, deltog under lördagen den 24 september.

Lördagens program var fullspäckat. Jag insåg snabbt att jag inte skulle hinna uppleva allt, utan var tvungen att sälla lite. Föreläsningar avlöste varandra på stora scenen, och i en angränsande sal fanns mängder med utställare från olika företag, utbildningar och dövföreningar.

Alexandra Royal inledde dagen med att berätta om Uppsalamötet (1970), en viktig milstolpe för dövrörelsen. Sedan tog SDR:s förbundsordförande Åsa Henningsson vid och lyfte särskilt att Dövas dag var en chans för döva att få träffas på sina egna villkor. "Vi kan använda teckenspråk och behöver inte anpassa oss!"

Jag förstod att Dövas dag är en slags fristad för döva personer, där de inte behöver anpassa sig efter det hörande samhället, utan kan använda sitt eget språk och kultur. Samtidigt kan jag aldrig förstå fullt ut vad det innebär att ingå i en språklig minoritetsgrupp. Jag kände mig ändå hedrad att som hörande och teckenspråkig kunna ta del av Dövas dag.

Innan programmet drog igång på riktigt, uppmärksammades två personer som nyligen gått bort. Det var Kerstin Björk, pensionerad teckenspråkstolk och grundare av tolkbolaget STAB, samt Thomas "Tömpa" Spogardh, ordförande i ULDF (Uppsala Läns Dövas Förening). Det hölls en tyst minut för dem båda.

Det fanns flera korta, halvtimmestlånga föreläsningar att ta del av. Jag började med att syssna på Thomas Björkstrand från Stockholms universitet, som berättade om teckenspråkslexikonet och dess historia. Han berättade bl.a. att sju stycken lexikon gavs ut i bokform innan det slutligen publicerades i det mer praktiska, digitala formatet. Den första boken kom ut 1916 och innehöll ca 430 tecken, idag består teckenspråkslexikonet av 20 000 tecken!

Jag, Lina och Kristian delade upp oss och sammanstrålade då och då under dagen. Lina och Kristian minglade runt och ställde frågor till deltagare för att se hur bra koll de hade på tolkyrket och tolkutbildningen. Detta filmades och finns att ta del av på STTF:s sociala medier.

Under dagen rörde jag mig mellan föreläsningar och utställare, träffade många spännande personer, köpte honung av en finsk kille, försökte kasta bollar i hål (missade alla, fick en Dumle som tröstpris). I utställningslokalen fanns en mindre scen där det också hände olika saker. Plötsligt var det där dags för teater med Pettsson och Findus. Många barn satte sig nära för att se, men kröp sedan allt närmre tolkarna som taltolkade föreställningen. Det blev en mysig sagostund.

En del föreläsningar hann jag bara se en del av, t.ex. med döva serietecknaren Viktor Jäderlund som berättade om sitt arbete. Mot slutet av dagen spelade Amina och Jamila Ouahid upp en del ur en kommande teaterföreställning av Riksteatern Crea. Eftersom jag kom dit mitt i fattade jag inte allt, men tyckte det var coolt ändå.

Det absolut finaste jag tar med mig från Dövas dag är alla fantastiska möten jag fick uppleva, bl.a. med gamla tolkkollegor, samt tolklärare som jag inte träffat på nio år. Jag fick också chansen att träffa personer som för mig är "dövkändisar", dvs. personer som jag vet precis vilka de är (t.ex. från filmer som vi avläste under tolkutbildningen), men de har såklart ingen aning om vem jag är. Fördelen med att representera STTF och Tolktrycket är att man oblygt kan gå fram till i princip vem som helst och börja prata om nästan vad som helst. Men mitt i vimlet och mellan alla möten och samtal glömde jag bort att ställa alla mina smarta frågor som jag tänkt ut och skrivit ned i förväg. Så kan det gå när det är full fart på Dövas dag!

*Text och foto (där ej annat anges):
Alva Rosengren-Blom*

Vad tycker du är det bästa med att delta på Dövas dag?

Elin Karlsson och Linnea Fernström, år 4 tolkutbildningen Fellingsbro folkhögskola:

- Att få vara med om detta och ta del av många intressanta föreläsningar.
- Här på plats är det fascinerande att se så många använda teckenspråk. Så tyst det är, fast det är så många här!

Jessica Lindberg, stiftskonsulent Växjö stift:

- Att träffa folk och visa upp att svenska kyrkan har teckenspråkig verksamhet.

- ### Abdi Mohamed, SDUF:
- Det sociala, utbyte av erfarenheter och att få inspirera andra!

Anders Dahlin, tolk nWise:

- Att träffa så många människor, både såna man känner igen och inte. Roligt att fortfarande få vara med i den här världen! (Anders har jobbat med döva sen 1976, som tolk sen 1984.)

Kerstin Björk 1949-2022

Foto: privat

Teckenspråks- och tolkmiljön i Sverige förlorade den 15 september 2022 en av sina pionjärer, då Kerstin Björk plötsligt rycktes bort i sviterna av en olycka.

Kerstin fanns på Tolkcentralen, som då låg på Kornhamnstorg, när jag 1981 kom till Stockholm som nyutbildad teckenspråkstolk. Hon hade redan då den inställning till tolktjänster som senare kom att känneteckna allt hon gjorde på området: "Rätt tolk på rätt plats." Kanske berodde det delvis på hennes bakgrund, med döva morföräldrar och en mamma (Ann Marie Dufva) som också var tolk.

Kerstin blev så småningom först samordnare och sedan chef för tolkverksamheten i Stockholm. I september 1992 tog hon (tillsammans med sju andra tolkar) det för sin tid ovanliga steget att starta Sveriges första privata tolkföretag: AB Stockholmstolkarna (STAB). Där fick hon möjlighet att tillsammans med kollegor fortsätta utveckla sina idéer kring tolktjänster – att utgå från behoven i olika tolksituationer var alltid viktigare än byråkrati och regelverk. Kerstin uppmuntrade ständigt tolkar att fortbilda sig och att våga tänja på sina gränser för att vidareutveckla sina förmågor. STAB tillhörde till exempel de företag och tolkcentraler som tidigt uppmanade sina anställda tolkar att auktorisera sig, och till att gå de fortbildningar som erbjöds på Stockholms universitet. Jag kan själv tacka Kerstin för mycket när det gäller min utveckling som tolk, och jag har i alla år fortsatt att frilansa för STAB bland annat för de utvecklingsmöjligheter det gav.

För Kerstin var det särskilt viktigt att förbättra tolkning och ledsagning för personer med dövblindhet – en del av tolktjänsten som långt in på 90-talet var starkt åsidosatt och nedprioriterad. Hon var med i arbetet som så småningom ledde fram till den fyraåriga sammanhållna utbildningen, som innebar att alla som studerade till teckenspråkstolk också blev dövblindtolkar. Under en period undervisade hon blivande tolkar i dövblindtolkning och hon utsågs till hedersmedlem i Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB) 2013. I motiveringen till utnämningen påtalas Kerstins förmåga att sätta rätt tolk på rätt tolkuppdrag och att se till helheten i dövblindtolkning. Även vuxendövas rätt till skrivtolkning var viktig för henne – hon var involverad i utbildningen av skrivtolkar, och hon skrivtolkade själv.

Engagemanget sträckte sig också utanför Sveriges gränser. Kerstin var engagerad internationellt, och bidrog till både start av tolkutbildning och bildandet av nationella dövblindföreningar i såväl Europa som Latinamerika.

Tack, Kerstin, för allt du betydde för professionaliseringen av tolktjänsten i Sverige, och för allt jag fick lära mig tack vare dig.

Av Anna-Lena Nilsson

Tolkporträttet: Tuva Sperringer

Arbetsplats: NerikeTolkarna AB

Skola och avgångsår: Fellingsbro folkhögskola, 2018

Varför jag blev tolk: Rättvisa. Att kunna delta i samhället på lika villkor är en mänsklig rättighet. Jag har hela mitt yrkesverksamma liv arbetat med människor. När jag flyttade till Örebro och började jobba i reception upplevde jag att det inte gick att ge likvärdig service till teckenspråkiga. Det kändes skamfyllt att inte kunna teckenspråk i en stad som Örebro! Därför började jag först studera en ettårig teckenspråkskurs på Fellingsbro folkhögskola. Jag blev snabbt hänförd av språket och yrket. Sökte till tolkutbildningen och kom in!

Det bästa med mitt jobb: Alla människor. Att få vara en allierad med en minoritetsgrupp. Arbetet i bildtelefonförmedlingen ger mig nya insikter varje dag och jag är verkligen tacksam över att få jobba i en tjänst där tolkanvändare spontant kan få ”tolk i fickan”. Det är tillgänglighet för mig!

Det sämsta med mitt jobb: Okunskapen som döva och hörselskadade möter under sina liv. Om vi var fler tolkar skulle behovet av tolk kunna tillgodoses bättre än idag. Det behöver ske en lönesatsning på politisk nivå för att locka fler till ett yrke som kräver en så lång utbildning.

Drömtolkuppdrag: Jag älskar att tolka föreläsningar och att stå inför mycket folk på scen! Det vore häftigt att få tolka ett riktigt stort sammanhang som till exempel Stockholm Pride eller i Riksdagens plenisal.

Jag skulle vilja fortbilda mig inom: Teckenspråkslingvistik, lära mig amerikanskt teckenspråk och få mer fördjupning i mänskliga psykologiska processer.

Då jag inte jobbar: Då renoverar jag varsamt mitt 1800-talstorp, vandrar i skog och fjäll med min partner eller klappar min katt.

Jag blir glad av: Engagemang och rättvisa.

Jag samlar på: Kunskap.

Person jag beundrar: Får jag bara välja en? Alla människor som står upp för sina medmänniskor. Som manifesterar, protesterar, samverkar och förändrar världen. Som tänker utanför det egna jaget och prioriterar solidaritet!

Mitt bästa tips: Hitta dina kärnvärden, alltså de värderingar som ligger dig varmast om hjärtat och som du inte under några omständigheter kan ge avkall på. Gör inte våld på dig själv för andras skull. Du förtjänar en bra arbets- och livsmiljö. Och ett sista tips - det är okej att gråta. Det lärde jag mig alldeles för sent.

Foto: Erik Sperringer

Tolktrycket önskar Er en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År 2023!

Tolktrycket behöver förstärkning!

Vi har under en tid bara varit tre personer i redaktionen. En sårbar situation, som ni förstår.

Tycker du om att spåna idéer, skriva eller kanske fota, nätverka eller bara korrläsa, eller vill du hjälpa oss att lay outa? Hör av dig till tolktrycket@sttf.org och hjälp oss att fortsätta göra den enda medlemstidning vi har för vårt yrke!

Varenda, om än lilla, insats uppskattas.

Silke, Alva och Maria

FACIT SUDOKU

6	7	4	3	1	5	9	8	2
3	5	2	9	4	8	1	6	7
1	8	9	6	7	2	5	4	3
8	9	5	1	2	3	4	7	6
7	2	3	4	5	6	8	1	9
4	1	6	7	8	9	2	3	5
2	6	7	8	9	1	3	5	4
5	3	1	2	6	4	7	9	8
9	4	8	5	3	7	6	2	1

Classic Sudoku

4	2	1	7	8	9	5	6	3
6	7	3	2	5	4	1	9	8
5	9	8	1	3	6	7	4	2
1	6	7	9	4	2	8	3	5
3	5	4	8	1	7	6	2	9
2	8	9	5	6	3	4	1	7
9	1	6	3	7	5	2	8	4
7	4	2	6	9	8	3	5	1
8	3	5	4	2	1	9	7	6

X-Sudoku

Kom ihåg att förnya ditt medlemskap för 2023!

**VILL DU HA MED NÅGOT I NÄSTA NUMMER?
MANUSSTOPP 12 FEBRUARI 2023**